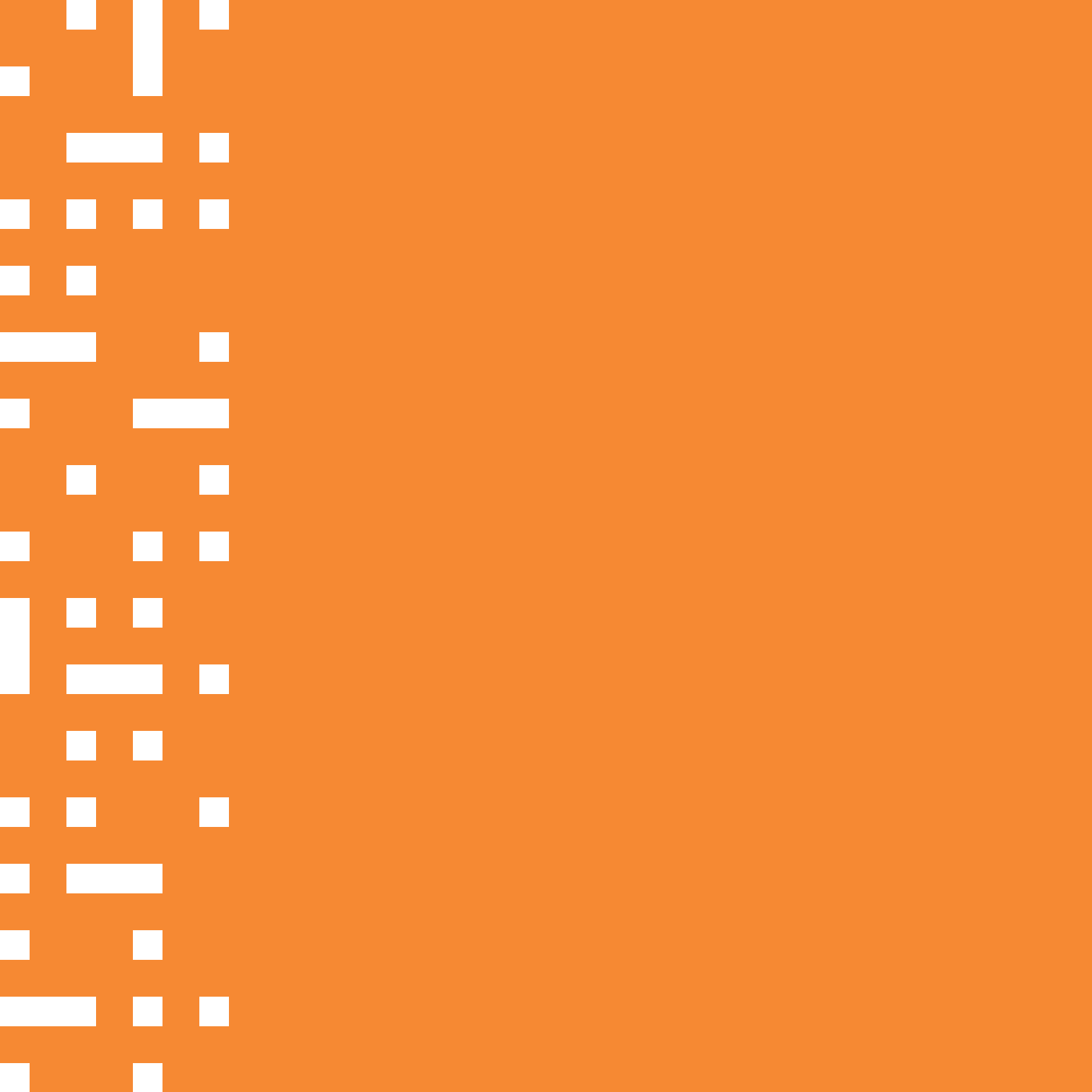

no!

ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O PROBLEMU NASILJA PREMA ŽENAMA ZA PERIOD 2019–2021. GODINE

GRUPA „NOVINARKE PROTIV NASILJA PREMA ŽENAMA“

Moj najjači utisak ovakvog (kolektivnog) metoda analize medijskog izveštavanja o nasilju prema ženama je koliko mnogo smo zajedno naučile i o ovom društvenom fenomenu, i o tome koliko je sama tema osetljiva za izveštavanje i kako mediji lako skliznu u tabloidnu sferu... Međutim, uključivanjem sve više članica Grupe u proces analize medija, znanje o primeni indikatora odgovornog izveštavanja u profesionalnom radu se preko članica Grupe utemeljuje u brojnim redakcijama, što je jedno od najvažnijih dostignuća rada Grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama“.

Jedna od autorki analize

Ova analiza pripremljena je u okviru projekta „Integrirani odgovor na nasilje nad ženama i djevojkama u Srbiji III“ koji se realizuje uz finansijsku podršku Vlade Švedske. Projekat zajednički sprovode Program Ujedinjenih nacija za razvoj (*United Nations Development Programme* – UNDP), Dečji fond Ujedinjenih nacija (*United Nations Children’s Fund* – UNICEF), Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (*UN Women*) i Populacioni fond Ujedinjenih nacija (*United Nations Population Fund* – UNFPA), u partnerstvu sa Vladom Republike Srbije, na čelu sa Koordinacionim telom za rodnu ravnopravnost.

Autorke analize:

Jovana Netković, Jovana Rančić, Jovana Stanković, Jovana Šesterikov, Maja Čečen, Marjana Stevanović, Mirna Laković, Olivera Miloš Todorović, Snežana Pantović, Tamara Urošević, Hristina Cvetinčanin Knežević, Jovana Gligorijević, Đina Nedović, Marina Nikolić, Marija Stojadinović, Milica Vasić, Aleksandra Mitrović, Anđela Filipović.

Urednica analize: Sanja Pavlović

Za sadržaj ove publikacije i prikazane rezultate odgovorne su autorke, i oni ne odražavaju nužno stavove Vlade Republike Srbije, navedenih agencija Ujedinjenih nacija, kao ni Vlade Švedske.

O „NOVINARKAMA PROTIV NASILJA PREMA ŽENAMA“

Deluje da postoji pomak u izveštavanju, ono što je važno imamo i poneku pozitivnu priču izlaska iz nasilja. To bi moralo da bude glavno pitanje svakoga ko izveštava o nasilju prema ženama – kako će ovaj prilog da pomogne ženi koja se trenutno nalazi u nasilju?

Jedna od autorki analize

Iako se temom nasilja profesionalno bavim, kroz analizu medijskih objava koja je mentalno bila vrlo izazovna, shvatila sam koliku moć kao novinarka imam, ne samo da o nasilju izveštavam u interesu javnosti, već i da to činim na način da etično i profesionalno izveštavanje bude sastavni deo borbe protiv nasilja prema ženama.

Jedna od autorki analize

■ ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O PROBLEMU NASILJA PREMA ŽENAMA

„Novinarke protiv nasilja prema ženama“ je grupa novinarki, urednica i medijskih radnica koje se od 2017. godine organizovano, javno i glasno bore protiv nasilja prema ženama. Grupa veruje da se odgovornim medijskim izveštavanjem pruža podrška ženama koje su preživele nasilje da iz nasilja izađu, a društvo podstiče na neprihvatanje nasilnog ponašanja.

Neadekvatnim ili stereotipnim izveštavanjem u medijima – u javnom mnjenju nasilje postaje normalna pojava. Zato je u prethodnom periodu Grupa pripremila smernice kojima bi medije podstakla da izveštavaju edukativno i utiču na sprečavanje nasilja. Takođe, članice Grupe kreirale su program obuke za sadašnje i buduće novinarke i novinare kako bi unapredili profesionalna znanja i veštine za izveštavanje kojima će biti uvažavano dostojanstvo žrtava nasilja i očuvana njihova bezbednost. Od 2019. godine Grupa sprovodi redovne godišnje analize medijskog izveštavanja o problemu nasilja prema ženama.

Pored toga što predstavlja vid praćenja promena u načinu izveštavanja i pristupu medija temi nasilja prema ženama, za članice Grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ koje su ih neposredno analizirale, redovna analiza medijskih objava je takođe i proces učenja o samom fenomenu nasilja i upoznavanje sa dobrim i lošim praksama u izveštavanju. Dodatno, ovaj naporni, često i emotivno iscrpljujući postupak pregledanja vesti o grubom kršenju prava žena, podstakao je i jačanje solidarnosti članica Grupe i njihovo još čvršće umrežavanje u nastojanju da nasilje prema ženama u našem društvu bude proglašeno nedopustivim. O tome svedoče njihovi utisci, razmišljanja i osećanja u vezi sa radom na analizi.

„Novinarke protiv nasilja prema ženama“ nastoje da u celoj Srbiji izgrade mrežu koja će zajedničkim medijskim delovanjem doprineti suzbijanju nasilja prema ženama. O pomacima ka ostvarenju tog cilja svedoče i rezultati ove analize.

ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA 2019–2021.

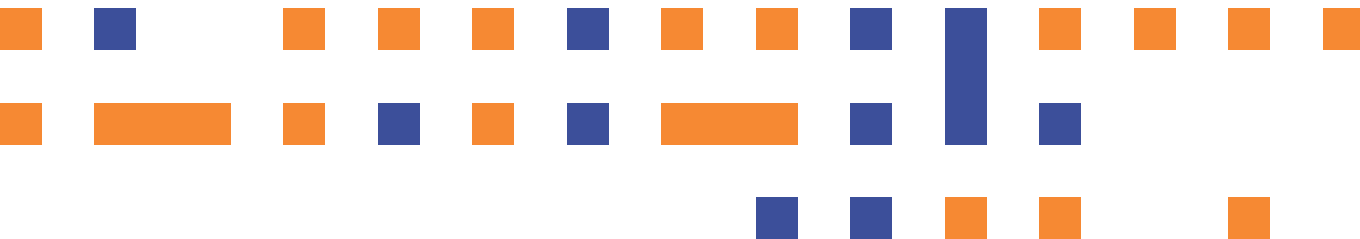
Ponosna sam na Grupu „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ ne samo zbog činjenice da već tri godine zaredom redovno objavljuju podatke o medijskom izveštavanju o nasilju prema ženama u okviru koga su pregledale više od 36.000 objava, već i zbog toga što podaci jasno pokazuju da se medijski pristup ovom problemu menja nabolje. Meni lično je najdraže kada u internim dokumentima analize vidim napomenu „odličan tekst!“ – koja se sve češće ponavlja.

Urednica analize

Analiza medijskog izveštavanja o problemu nasilja prema ženama Grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ za period od 1. januara 2019. do 31. decembra 2021. godine obuhvatila je sve objave iz elektronskih i štampanih medija, kao i sa internet portala. Ukupno je analizirano 36.165 objava.

Kao građa korišćene su objave iz „Ebart“ arhive svih elektronskih i štampanih medija, kao i onlajn portala, dok je za 2021. godinu samo za elektronske medije korišćena arhiva agencije „Ninamedia“. Građu čine medijske objave zavedene pod sledećim ključnim rečima:

- *Nasilje prema ženama (koje su izvršili muškarci)*
- *Nasilje u porodici (prema ženama od strane muškaraca)*
- *Seksualno nasilje (prema ženama i devojkama)*
- *Ubistva žena (koja su izvršili muškarci u porodično-partnerskom kontekstu)*
- *Počinioci nasilja prema ženama*

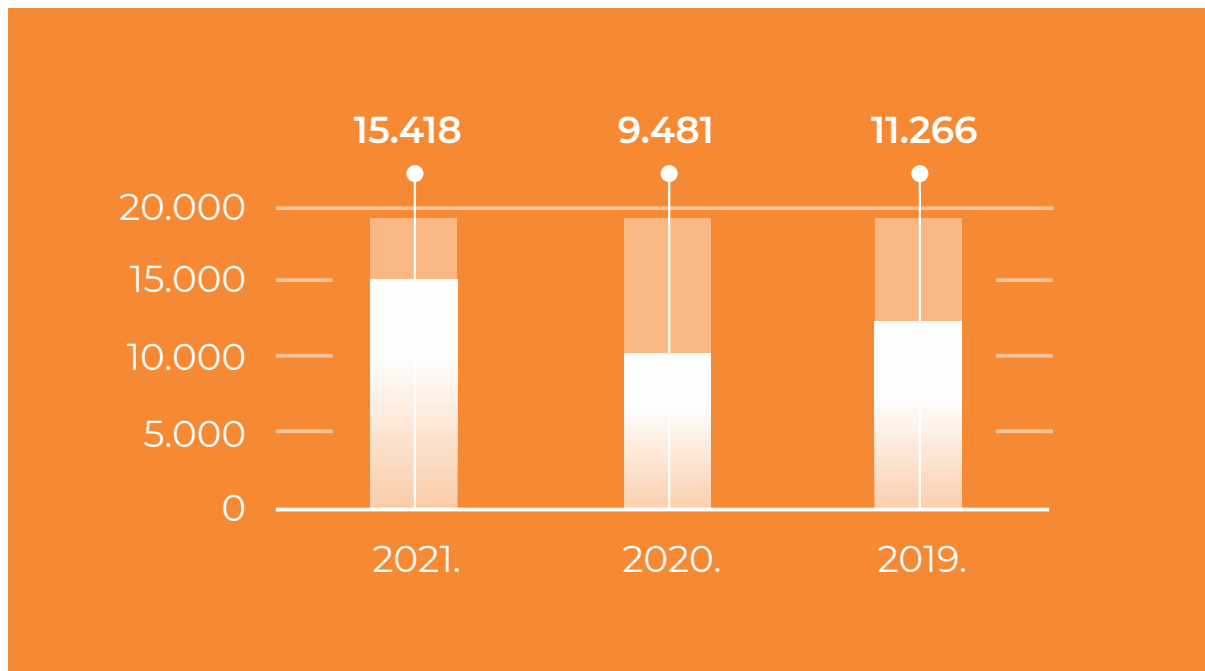

REZULTATI ANALIZE

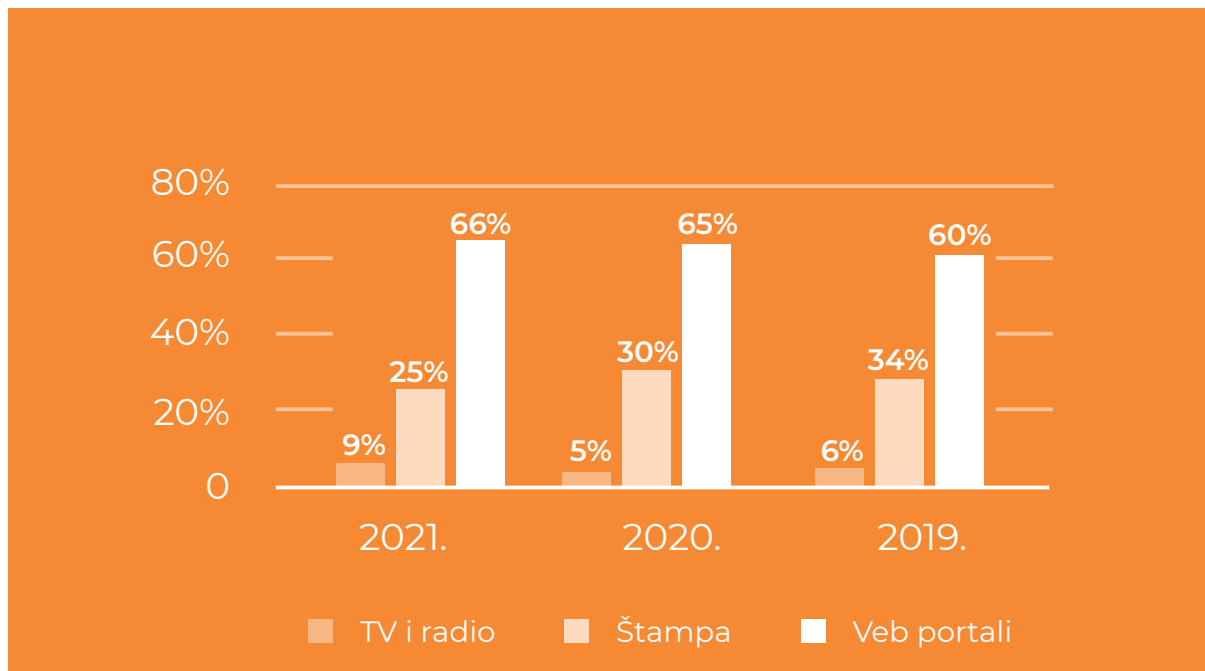
BROJ OBJAVA O NASILJU PREMA ŽENAMA

Grafikon 1

Trogodišnje praćenje medijskog izveštavanja o muškom nasilju prema ženama upućuje na zaključak da je ovaj problem najmanje okupirao medijsku pažnju tokom pandemijske 2020. godine, te da je 2021. obeležena značajno visokim brojem objava, što je bilo uslovljeno i brojnim ispovestima žena koje su javno progovorile o svom iskustvu nasilja, pre svega o seksualnom nasilju.

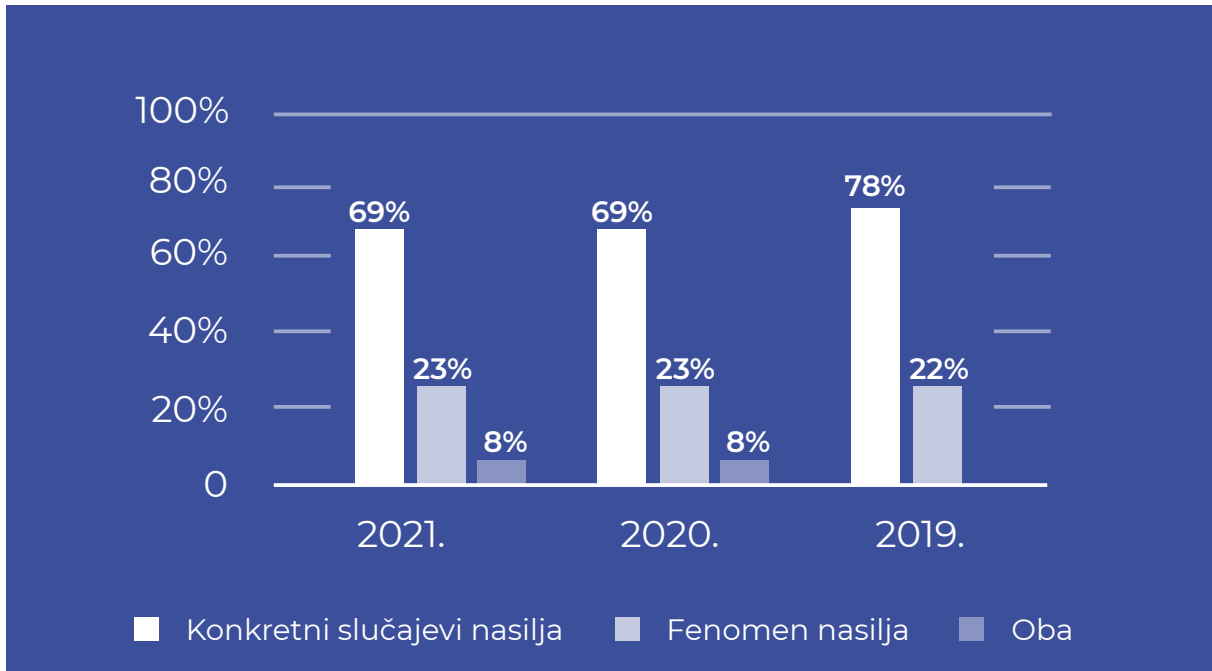
TIP MEDIJA

Grafikon 2

Tokom sve tri godine zabeležen je trend po kojem se temom nasilja najviše bave onlajn portali, zatim štampa, a najmanje pažnje ovom problemu posvećuju TV i radio-stanice. Takođe se primećuje i trend po kojem mediji o problemu nasilja prema ženama mnogo češće govore kada se ono desi u nekom konkretnom slučaju, dok se fenomenom nasilja prema ženama iz edukativnog ugla – a bez konkretnog povoda – mediji bave znatno manje.

TIP OBJAVA

Grafikon 3

U retkim situacijama konkretni slučajevi nasilja prema ženama poslužili su medijima da otvore prostor i za razgovor o fenomenu nasilja, njegovoj rasprostranjenosti, kao i njegovim uzrocima i posledicama.

NALAZI UPOREDNOG TROGODIŠNJEG PREGLEDA PREMA INDIKATORIMA GRUPE „NOVINARKE PROTIV NASILJA PREMA ŽENAMA“

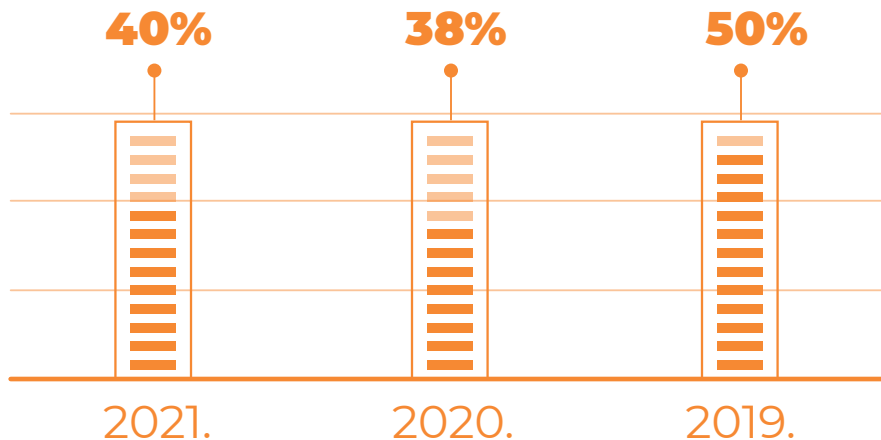
Učešće u istraživanju mi je pomoglo da bolje razumem fenomen rodno zasnovanog nasilja, da uočim gde mediji najčešće greše kada izveštavaju o nasilju, i u kojoj meri predstavljanje zločina kroz senzacionalističku prizmu narušava privatnost preživele ili žrtve i doprinosi sekundarnoj viktimizaciji.

Jedna od autorki analize

Prilikom prve analize medijskog izveštavanja (za 2019. godinu) Grupa „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ postavila je osam indikatora po kojima prati etičnost medijskih objava, kao i dva indikatora koja upućuju na edukativnu funkciju medija.

Trogodišnja analiza upućuje na pozitivne pomake u medijskom praćenju nasilja prema ženama na osnovu svih postavljenih indikatora.

Objave u kojima se otkriva identitet preživjele/žrtve i članova/članica njene porodice (%)

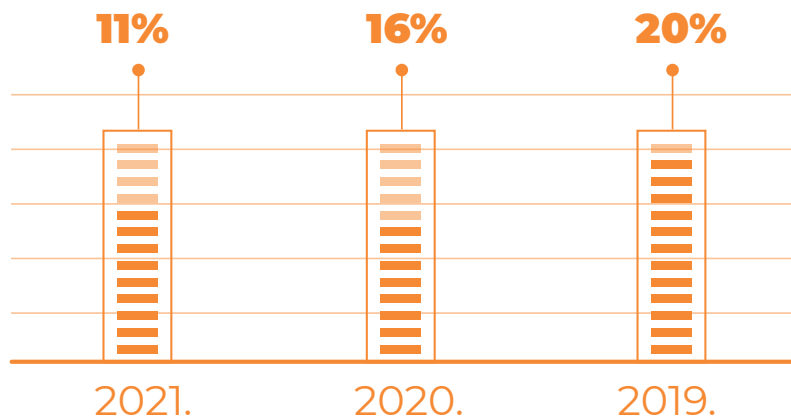

Grafikon 4

ANALIZA MEDIJSKOG IZVEŠTAVANJA O PROBLEMU NASILJA PREMA ŽENAMA

Tokom sve tri godine **najčešće kršeni indikator odnosi se na otkrivanje identiteta preživele/žrtve i članova/članica njene porodice** – dok je 2019. godine svaka druga objava kršila ovaj indikator, a u 2021. je taj broj smanjen na 40%.

Objave koje sadrže informacije kojima bi čin nasilja mogao biti opravdan spoljašnjim okolnostima ili ličnim osobinama nasilnika (%)

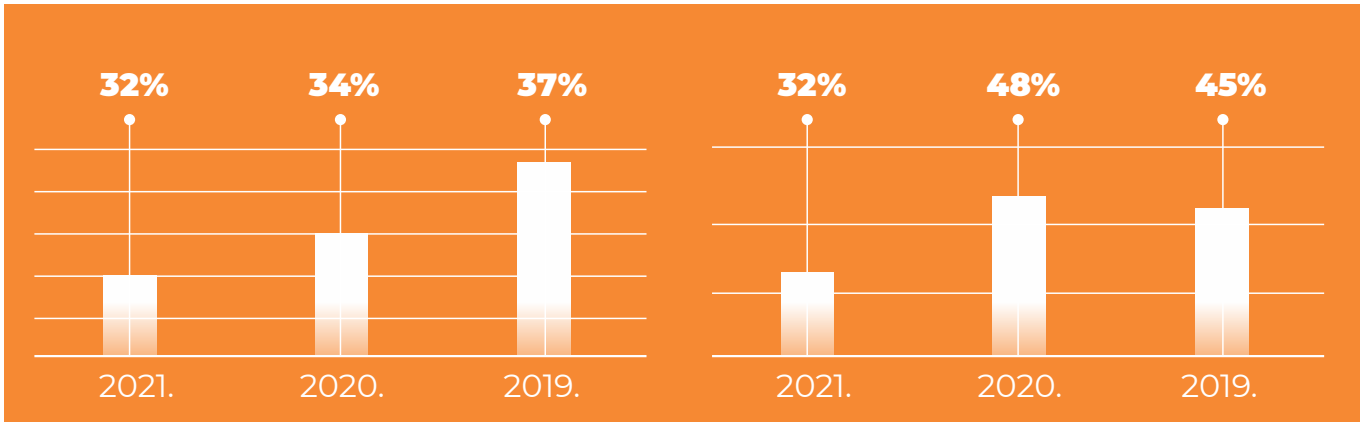
Grafikon 5

Najvažnije poboljšanje zabeleženo je u odnosu na broj objava koje sadrže informacije kojima bi čin nasilja mogao biti opravdan spoljašnjim okolnostima ili ličnim osobinama nasilnika – **procenat objava koje krše taj indikator tokom ove tri godine gotovo je prepolovljen.**

Iznošenje detalja čina nasilja/ubistva ili izjava sagovornika/ca koje su irelevantne iz ugla javnog interesa, kao i naslovi/najave kojima se krše indikatori predstavljaju česte greške medijskog izveštavanja tokom 2021. godine – obe greške prisutne su u 32% objava.

Objave u kojima su izneti detalji čina nasilja/ubistva ili izjave sagovornika/ca koje su irelevantne iz ugla javnog interesa (%)

Objave u kojima je naslovom/ najavom medijskog izveštaja prekršen neki od navedenih indikatora (%)

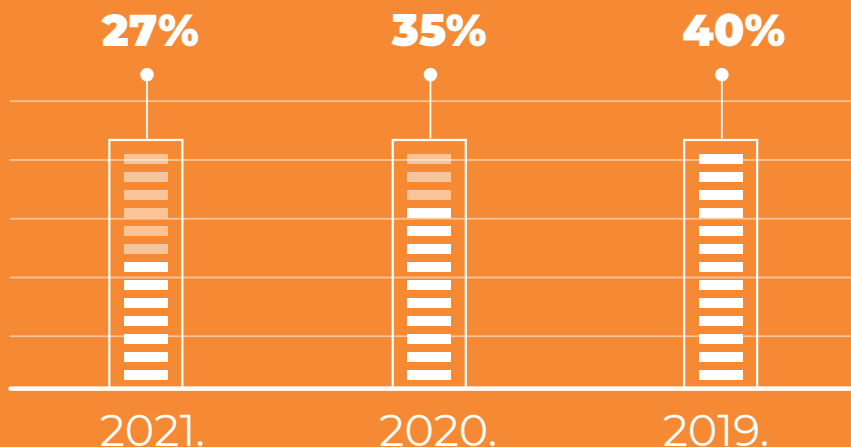

Grafikon 6

Grafikon 7

Tek nešto manje objava (27%) koristi senzacionalističke ili stereotipne izraze za nasilje, preživelu/žrtvu ili nasilnika.

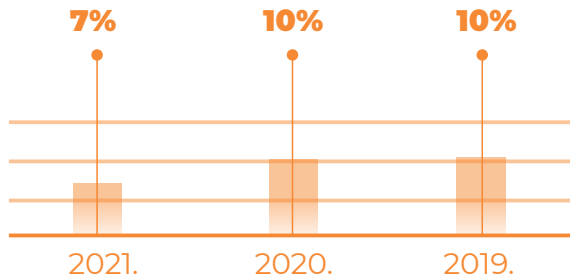
Objave u kojima su korišćeni senzacionalistički ili stereotipni izrazi za nasilje, preživelu/žrtvu ili nasilnika (%)

Grafikon 8

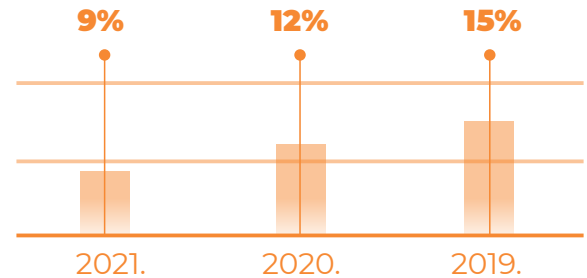
Odgovornost za počinjeno nasilje se u medijima sve ređe prebacuje sa nasilnika na preživelu/žrtvu (od 10% objava 2019. do 7% objava 2021. godine), a poboljšanje je primetno i kroz smanjeni broj objava u kojima se umanjuje ili ismeva nasilje, ili se ne veruje žrtvi/preživeloj (15% objava 2019. godine u odnosu na 9% objava 2021).

Objave u kojima se odgovornost za počinjeno nasilje prebacuje sa nasilnika na žrtvu/preživelu (%)

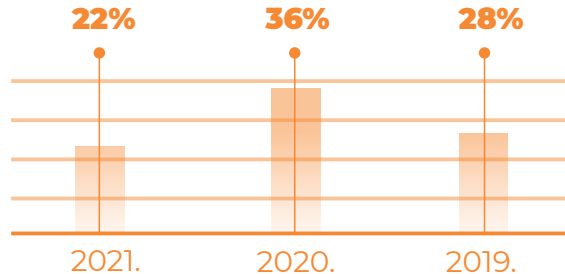
Grafikon 9

Objave u kojima se umanjuje/ismeva nasilje, ili se ne veruje žrtvi/preživeloj (%)

Grafikon 10

Objave u kojima su objavljene fotografije/video-zapisi koji na neadekvatni i stereotipni način prikazuju nasilje, žrtve i nasilnike

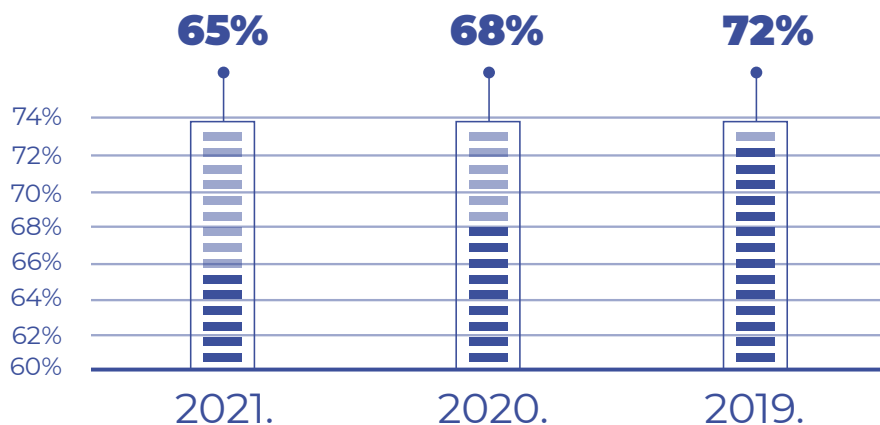

Grafikon 11

Procenat medijskih objava u kojima su objavljene fotografije/video-zapisi koji na neadekvatni i stereotipni način prikazuju nasilje, žrtve i nasilnike bio je najviši 2020. godine, a 2021. pao je na manje od četvrtine ukupnog broja objava.

Posmatrajući ukupno sve indikatore, primećuje se pad broja medijskih objava u kojima je prekršen najmanje jedan od indikatora, sa 72% u 2019. na 65% u 2021. godini.

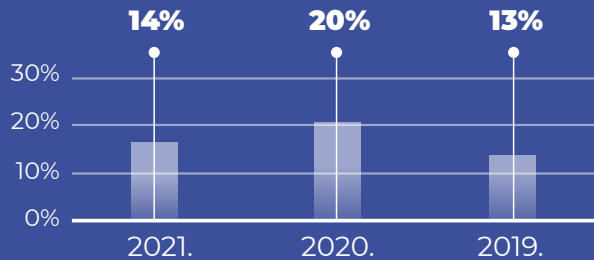
Objave u kojima je prekršen najmanje jedan od indikatora

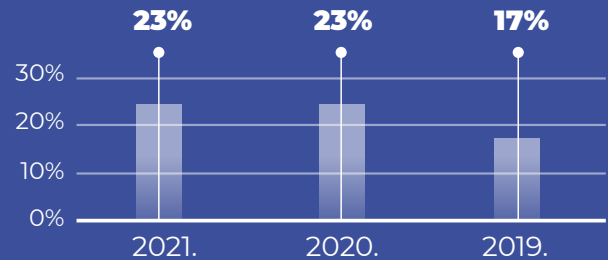
Grafikon 12

Objave iz kojih je jasno da je nasilje prema ženama društveni problem koji počiva na nejednakim odnosima moći muškaraca i žena (%)

Objave koje ispunjavaju svoju edukativnu funkciju u vidu opisa fenomena, prevencije i načina zaštite i podrške (%)

Grafikon 13

Grafikon 14

Ipak, kada je reč o dva indikatora koji se bave edukativnom funkcijom medija, приметно je da procenat objava u posmatranom periodu ostaje sličan i da **ima dosta prostora za unapređenje edukativnog izveštavanja.**

INDIKATORI – kršenje etičkih standarda za period 2019–2021.

	2021.	2020.	2019.
Procenat medijskih objava u kojima se otkriva identitet preživjele/žrtve i članova/članica njene porodice	40%	38%	50%
Procenat medijskih objava u kojima se odgovornost za počinjeno nasilje prebacuje sa nasilnika na žrtvu/ /preživjelu	7%	10%	10%
Procenat medijskih objava koje sadrže informacije kojima bi čin nasilja mogao biti opravdan spoljašnjim okolnostima ili ličnim osobinama nasilnika	11%	16%	20%
Procenat medijskih objava u kojima se iznose detalji čina nasilja/ubistva ili izjave sagovornika/ca koje su nerelevantne iz ugla javnog interesa	32%	34%	37%
Procenat medijskih objava u kojima su korišćeni senzacionalistički ili stereotipni izrazi za nasilje, preživjelu/žrtvu ili nasilnika	27%	35%	40%
Procenat medijskih objava u kojima se umanjuje/ /ismeva nasilje, ili se ne veruje žrtvi/preživjeloj	9%	12%	15%
Procenat medijskih objava u kojima je naslovom/ /najavom medijskog izveštaja prekršen neki od navedenih indikatora	32%	48%	45%
Procenat medijskih objava u kojima su objavljene fotografije/video-zapisi koji na neadekvatni i stereotipni način prikazuju nasilje, žrtve i nasilnike	22%	36%	28%

INDIKATORI – kršenje etičkih standarda za period 2019–2021.

■ Procenat medijskih objava u kojima je prekršen najmanje jedan indikator

2021. 2020. 2019.

65% 68% 72%

■ Procenat medijskih objava u kojima je jasno da je nasilje prema ženama društveni problem koji počiva na nejednakim odnosima moći muškaraca i žena

14% 20% 13%

■ Procenat medijskih objava koje ispunjavaju svoju edukativnu funkciju u vidu opisa fenomena, prevencije i načina zaštite i podrške

23% 23% 17%

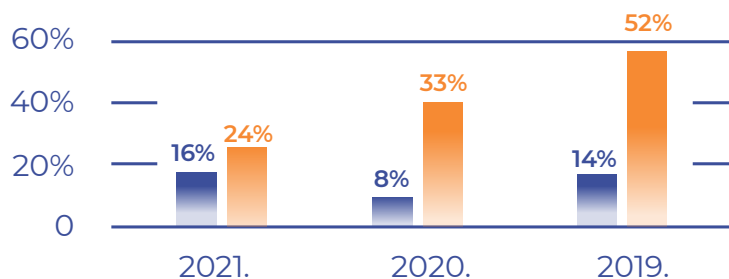

DODATNE INFORMACIJE

Pored pojačanog interesovanja medija za problem nasilja prema ženama u 2021. godini, primetno je i pojačano interesovanje političara/političarki, posebno u odnosu na pandemijsku 2020. godinu. Takođe se uočava i znatni pad broja objava u kojima su izjave političara/političarki politizovane. Tokom 2021. godine, takve izjave najčešće su povezane sa prvom polovinom godine i javnim diskursom o navodima da se u Jagodini dešava trgovina ženama i devojčicama u svrhe seksualne eksploatacije, te da je u zločine umešan i gradonačelnik ovog grada, pri tome i poslanik Narodne skupštine, Dragan Marković Palma.

(Politizovane) izjave političara/političarki

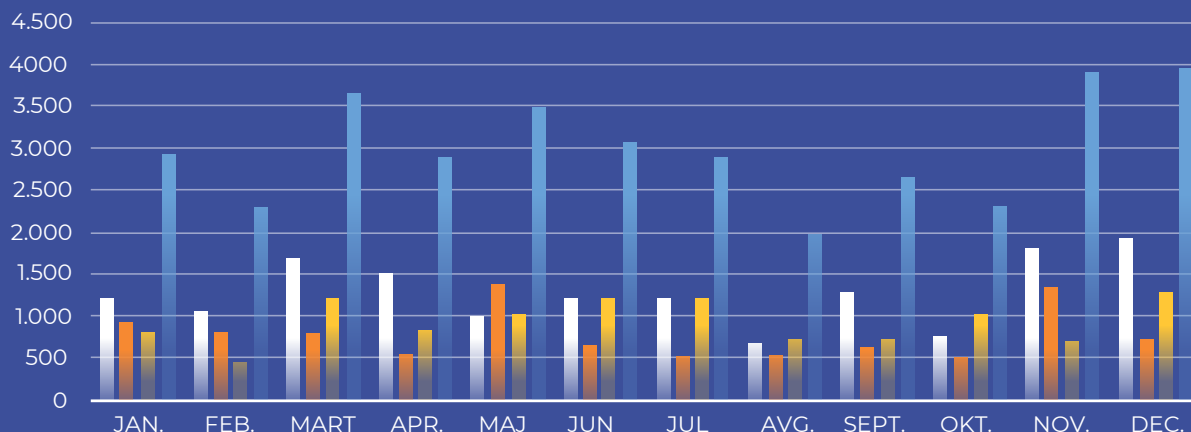

■ Izjave političara/političarki o nasilju prema ženama ■ Procenat politizovanih izjava

Grafikon 15

Tokom sve tri posmatrane godine, primetno je da mediji pojačano izveštavaju u poslednja dva meseca u godini, i to u toku trajanja **16 dana aktivizma protiv nasilja prema ženama**, a prate ih mart – kada se obeležava **Međunarodni dan žena**, i maj – kada se obeležava **Nacionalni dan sećanja na žene žrtve nasilja**.

Broj medijskih objava po mesecima i godinama

■ 2021.	1.218	1.063	1.683	1.503	1.038	1.202	1.199	680	1.289	762	1.829	1.947
■ 2020.	932	812	791	570	1.384	658	506	571	641	520	1.377	719
■ 2019.	803	443	1.176	832	1.096	1.199	1.210	718	736	1.048	707	1.298
■ UKUPNO	2.953	2.318	3.655	2.905	3.518	3.059	2.915	1.969	2.666	2.330	3.913	3.964

Grafikon 16

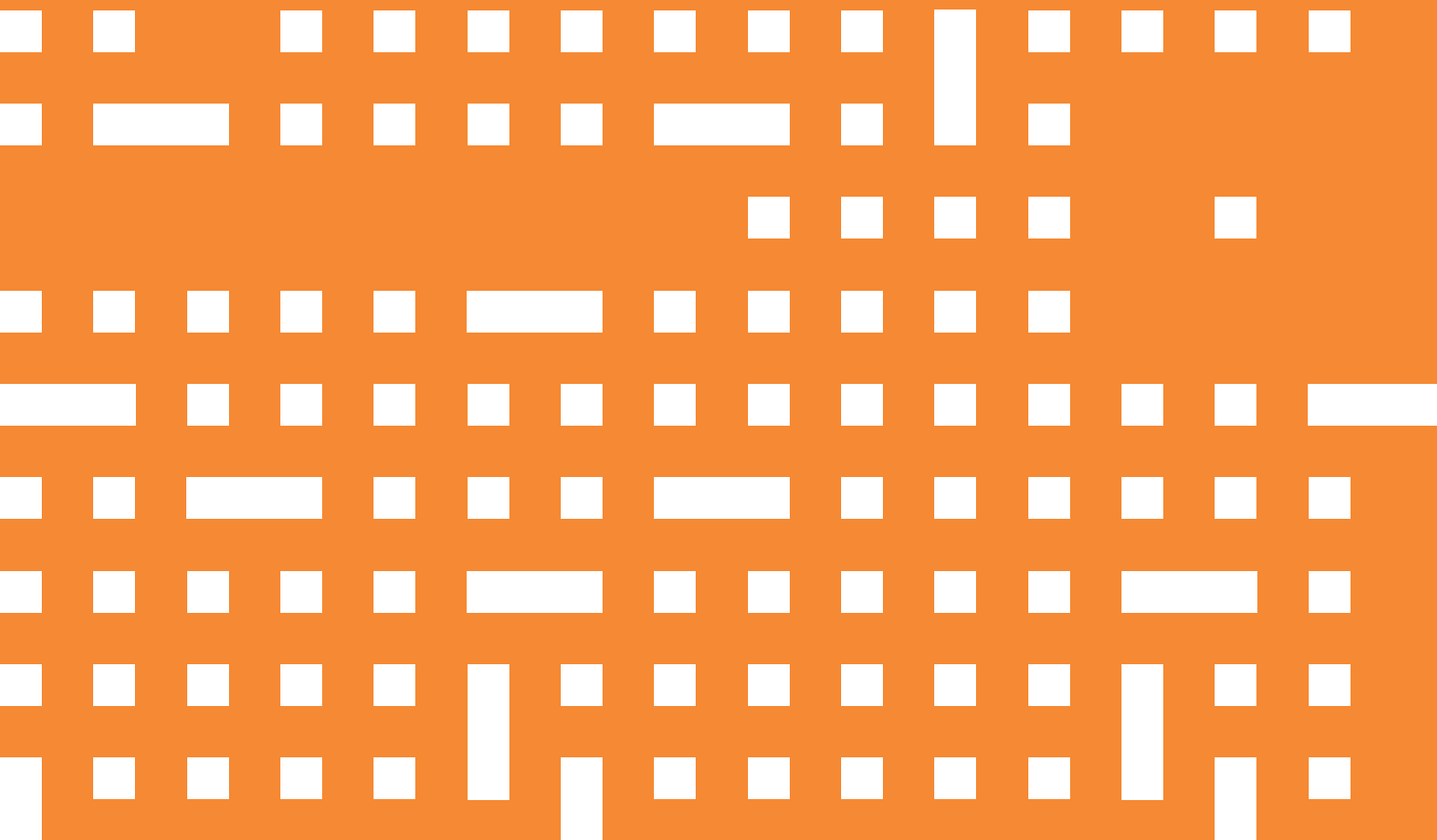
Bilo bi veoma značajno da mediji ove dane iskoriste za postavljanje važnih pitanja kako se medijsko izveštavanje u tom periodu ne bi svelo isključivo na prenošenje izjava javnih ličnosti, uključujući i one iz sfere politike.

Neka od tih pitanja mogu se odnositi na usaglašenost domaće legislative sa međunarodnim standardima (npr. Konvencijom Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici), probleme u primeni postojećih zakonskih rešenja, kapacitete sistema da reaguje na sve slučajeve nasilja, nedostatak sistemskih preventivnih mera, nepostojanje tela koje bi se sistemski bavilo analizom femicida, položaj žrtava unutar institucionalnih procesa, kaznenu politiku, postojanje sistemske podrške za prevazilaženje traume nasilja itd.

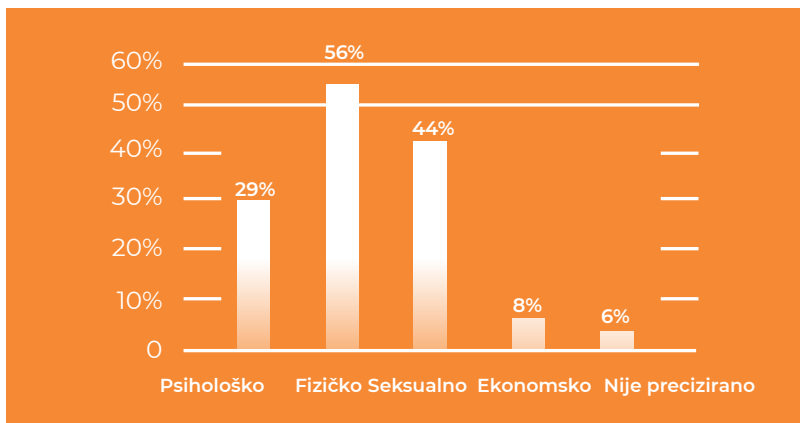

**KARAKTERISTIKE MEDIJSKOG
IZVEŠTAVANJA TOKOM
2021. GODINE**

Vrste nasilja

Tokom 2021. godine započeto je praćenje vrsta nasilja o kojima mediji najčešće izveštavaju. Svaka druga medijska objava bila je o fizičkom nasilju prema ženama (56%), a gotovo polovina (44%) odnosila se na različite vidove seksualnog nasilja. Psihološkom nasilju posvećeno je manje od trećine objava (29%), dok je ekonomsko nasilje prema ženama potpuno van fokusa medijskog izveštavanja i pomenuto je tek u 8% objava. U 6% objava nije preciziran tip nasilja ili nisu dati detalji, već je pominjano uopšteno kao „nasilje prema ženama“.¹

Grafikon 17

**Vrste nasilja
o kojima je
izveštavano
2021. godine**

¹ Zbir svih procenata može da premaši 100%, uzevši u obzir medijske objave u kojima je istovremeno pomenuto više tipova nasilja.

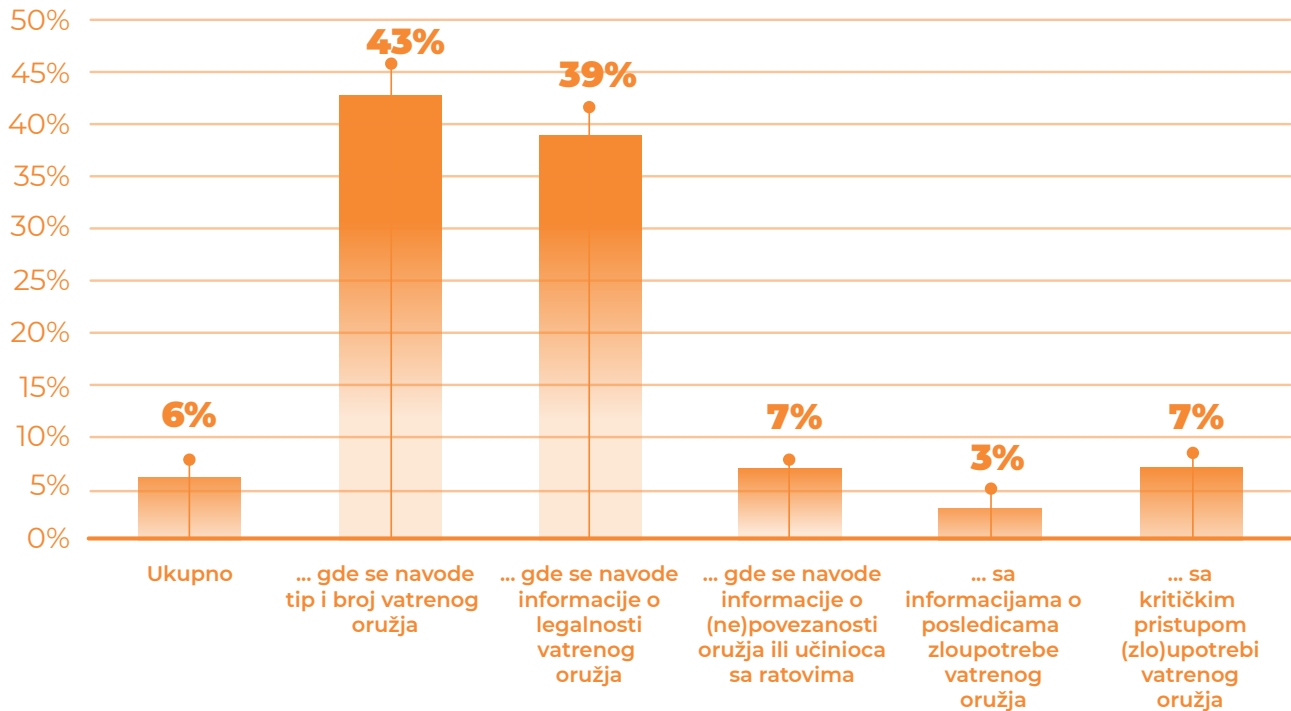
Izveštavanje o vatrenom oružju i nasilju prema ženama

Mediji su prilikom izveštavanja o nasilju prema ženama tokom 2021. godine vatreno oružje pomenuli u tek 6% objava.

Kada izveštavaju o vatrenom oružju i nasilju prema ženama, mediji najčešće izveštavaju o konkretnim slučajevima, ali čak i tada manje od polovine tih objava sadrži informacije o tipu i broju zloupotrebjenog oružja (43%), a oko trećina objava pruža informaciju o tome da li je ono legalno ili nije (39%). I pored verovatnoće da vatreno oružje korišćeno za nasilje prema ženama ili učinilac koji ga je zloupotrebio, imaju veze sa ratovima koji su se dešavali pre samo 30 godina, mediji ne tragaju i ne izveštavaju o tome – samo 7% objava sadržalo je informaciju o (ne)postojanju ove povezanosti.

Ipak, najporaznije je gotovo potpuno nepostojanje informacija o posledicama zloupotrebe vatrenog oružja u okviru posmatranih objava (3% posmatranih objava), dok kritički osvrt na (zlo)upotrebu može biti uočen u tek 7% objava.

Objave o vatrenom oružju 2021. godine (%)

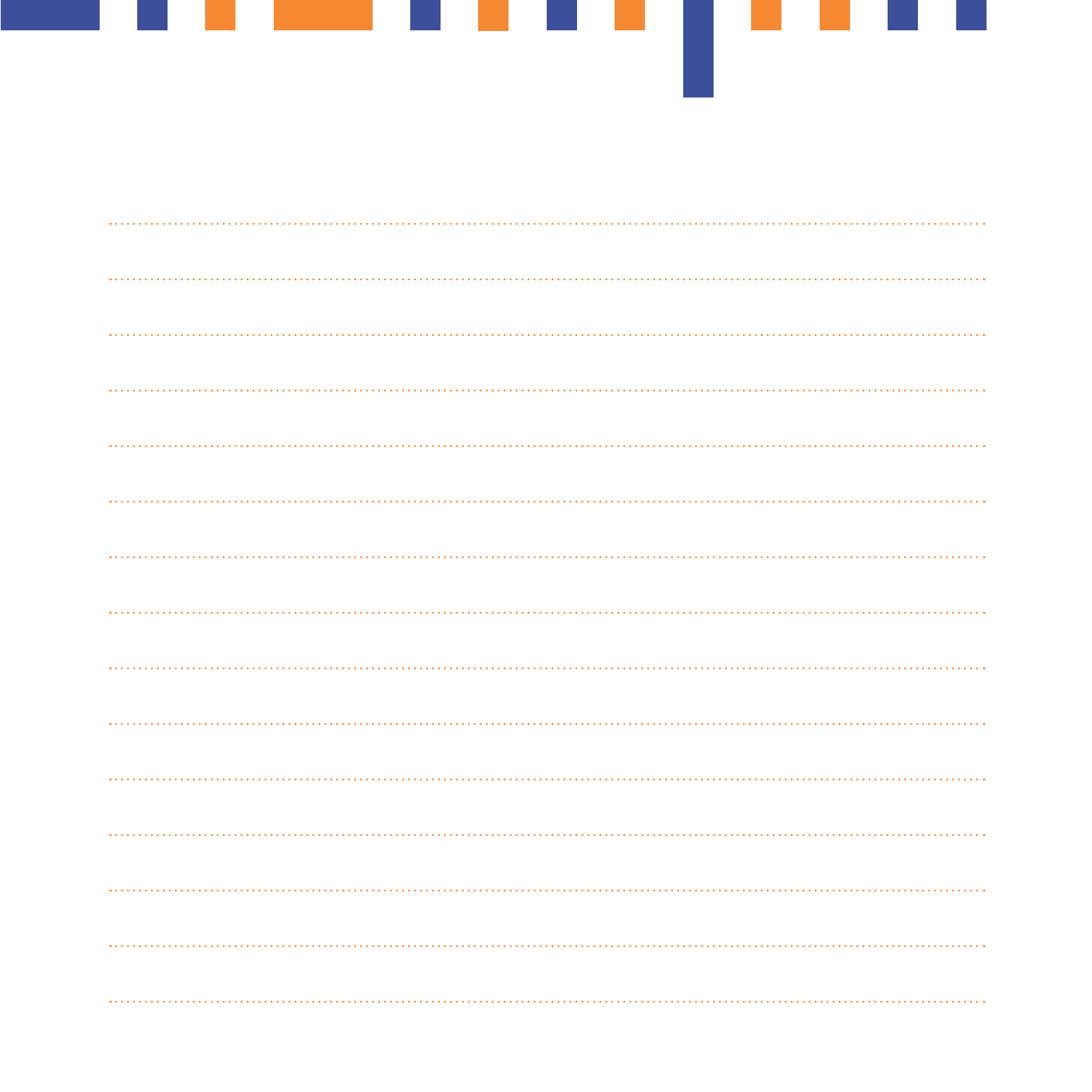

Grafikon 18

BELEŠKE

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

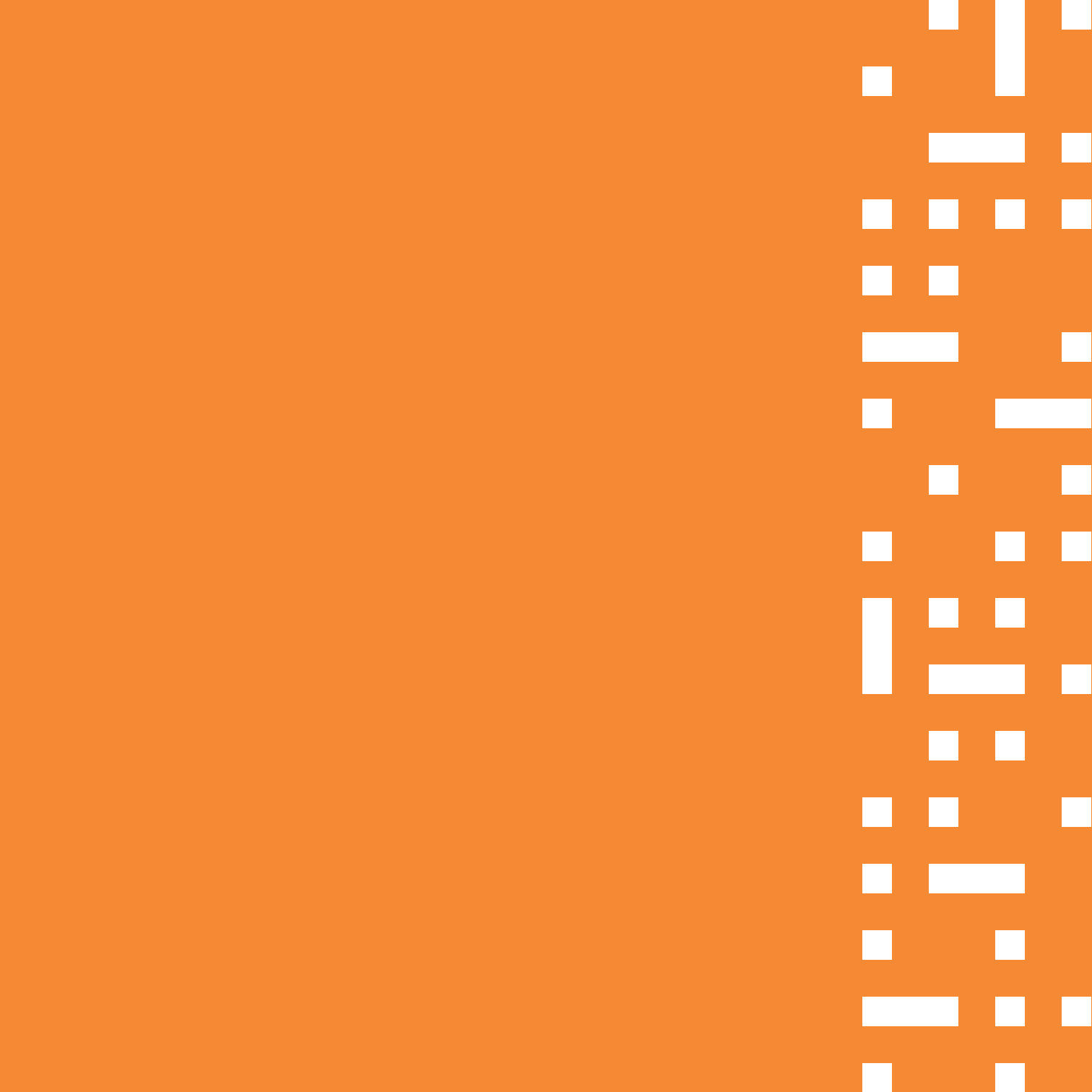

NOVINARKE PROTIV NASILJA PREMA ŽENAMA

Kontakt:

 @novinarke | @novinarkeprotivnasilja | novinarkeprotivnasilja
 novinarkeprotivnasilja.org | info@novinarkeprotivnasilja.org

**FOND
B92**

Vlada Republike Srbije

Aktivnosti Grupe „Novinarke protiv nasilja prema ženama“ podržava
UNDP – Program Ujedinjenih nacija za razvoj.